

## **TITEL: Styrket arbejdsmiljøindsats – Initiativ 6: DANAK's redegørelse for akkreditering af og tilsyn med certificeringsorganer vedr. arbejdsmiljøcertificering**

---

Denne redegørelse er DANAK's bidrag til initiativ 6 i den politiske aftale om en styrket arbejdsmiljøindsats fra 2015, som beskrevet i notat "Opgavebeskrivelse til Arbejdsmiljørådet vedr. initiativ 6 om bedre kontrol af arbejdsmiljøcertificeringen", dateret 18. november 2015.

### **RESUMÉ OG KONKLUSION:**

I redegørelsen gennemgår DANAK internationale og nationale akkrediteringskrav og deres implementering, som sætter rammerne for arbejdsmiljøcertificering hos certificeringsorganer, som arbejder i Danmark. Redegørelsen indeholder også DANAK's vurdering af behov og muligheder for tiltag til styrkelse af arbejdsmiljøcertificeringen.

Redegørelsen indeholder en kortlægning af de

- formelle rammer for akkreditering af og tilsyn med certificeringsorganerne
- kortlægning af hvordan DANAK i praksis akkrediterer og fører tilsyn med certificeringsorganerne

Derudover har DANAK i slutningen af redegørelsen vurderet behov for og anbefalinger til at styrke kvaliteten i arbejdsmiljøcertificeringen.

Arbejdsmiljøcertificering udføres efter DS/EN ISO/IEC 17021, som er en international standard, som stiller generelle krav til organisation, ledelsessystem, kompetencer og proces hos certificeringsorganer, som certificerer ledelsessystemer. IAF's (International Accreditation Federation) og EA's (European Accreditation) guidelines fastsætter internationale generelle krav til bl.a. audittid.

De specifikke danske krav til arbejdsmiljøcertificering er stillet i de danske bekendtgørelser og kravene er udmøntet i DANAK's akkrediteringsmeddelelser og –retningslinjer:

Bekendtgørelse 1191/2013 og Bekendtgørelse 1193, begge af 9. oktober 2013, indeholder betingelser for, hvordan virksomheder gennem certificering og inspektion opnår et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat og en Krone-smiley på Arbejdstilsynets hjemmeside. Ingen danske virksomheder anvender pt. inspektionsordningen.

Bekendtgørelse og 1191/2013 og 1193/2013 indeholder særkrav om hyppighed af besøg på virksomheder med flere lokaliteter. Bekendtgørelse 1193/2013 indeholder desuden særkrav om "rummeligt arbejdsmarked", "sundhedsfremme" og en årlig arbejdsmiljøredegørelse. Disse særkrav skal være efterlevet, som en del af virksomhedens arbejdsmiljøledelsessystem, som skal certificeres af et akkrediteret certificeringsorgan, hvis virksomheden ønsker et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat.

Initiativ 6: DANAK's redegørelse for akkreditering af og tilsyn med certificeringsorganerne vedr. arbejdsmiljøcertificering, 7. april 2016

DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18 stiller krav til certificeringsorganers viden og kompetencer inden for arbejdsmiljø, herunder nødvendigt branchekendskab og kompetencer til identifikation af de væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger og arbejdsmiljølovgivning herunder i relation til psykisk arbejdsmiljø.

De tre certificeringsorganer, som er akkrediteret af DANAK til arbejdsmiljøcertificering, ses generelt at opfylde kravene til bedømmelsesomfang og tidsforbrug i DS/EN ISO/IEC 17021 og de danske særkrav og akkrediteringskrav og -retningslinier til akkreditering.

Dokumentet EA-3/13 M:2016, som forventes vedtaget i nærmeste fremtid af EA (European Certification Co-operation for Accreditation), fastsætter omfattende krav til certificeringsorganer vedr. arbejdsmiljøcertificering. EA-3/13 M:2016 forventes, hvis dokumentet vedtages i sin nuværende form, at kunne erstatte de danske akkrediteringsbestemmelser og -retningslinier i DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18.

Certificeringsorganerne vurderes, med relativt få justeringer, at kunne opfylde de fremtidige obligatoriske specifikke akkrediteringskrav til arbejdsmiljøcertificering i dette dokument.

Arbejdsmiljøcertificering er generelt en frivillig ordning for den enkelte virksomhed. I virksomhedens overvejelser om valg af certificeringsorgan indgår, om pris og fordele forbundet med certificering balancerer. Certificeringsopgaver er ofte i udbud, og de danske certificeringsorganer konkurrerer med udenlandske certificeringsorganer om kontrakter på det danske marked og i udlandet.

De tilbud og kontrakter på arbejdsmiljøcertificering, som de enkelte certificeringsorganer vinder, er pt. meget presset i forhold til allokering af audittid. Omfanget af den stikprøve, der auditeres, dybden af audit og rapportering kunne klart forbedres, hvis der var mere tid til rådighed til audit.

Et dansk anerkendt arbejdsmiljøcertifikat og den medfølgende Krone-smiley giver den certificerede virksomhed markedsføringsmæssige fordele på markedet primært i Danmark. Hvis der er et politisk ønske om større grundighed og deraf følgende øget tidsforbrug ved arbejdsmiljøcertificering, vil der være mulighed for at stille supplerende krav til audittid i de danske bekendtgørelser om et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat.

Det er DANAK's holdning, at en drøftelse af det krævede tidsforbrug til en anerkendt arbejdsmiljøcertificering vil være gavnlig for forståelsen og anerkendelse af certificeringssystemet. En forøgelse af tidsforbruget vil forbedre kvaliteten af certificering, men vil samtidig pålægge virksomhederne større byrder, og vil måske betyde, at nogle virksomheder vil fravælge et anerkendt miljøcertifikat.

## **Del 1: Formelle rammer for akkreditering af og tilsyn med certificeringsorganer**

### **1.1 Rammer, som akkrediteringsorganer arbejder under**

Sikkerhedsstyrelsens bekendtgørelse 913 af 25. september 2009 om akkreditering giver DANAK dansk lovhjemmel til at udarbejde akkrediteringsbestemmelser, hvis DANAK vurderer, at der er behov for obligatoriske tolkninger af f.eks. internationale akkrediteringskrav eller der på visse områder forekommer danske særkrav.

Bekendtgørelse 913/2009 fastsætter bl.a. i § 6, at DANAK skal føre tilsyn med de akkrediterede certificeringsorganer, og at certificeringsorganerne skal give DANAK lov til at føre tilsyn.

Den måde DANAK arbejder på styres primært af den internationale standard ISO/IEC 17011, som stiller krav til DANAK's upartiskhed, organisation, medarbejderes kompetence, behandling af ansøgninger om akkreditering, tilsyn med akkrediteringer, håndtering af suspenderinger, kvalitetsledelsessystem mv.

DANAK er en del af det internationale arbejde for akkreditering.

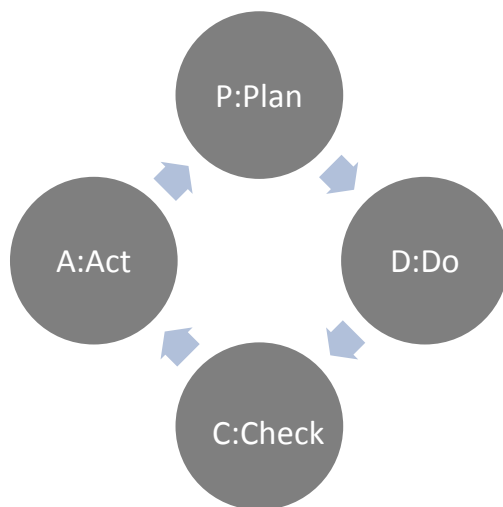
Det internationale samarbejde sikrer, at akkrediteringer kan anerkendes på tværs af landegrænser. Dermed letter man international samhandel. I Europa er akkreditering reguleret ved EU-forordning nr. 765, vedtaget i 2008. Mellem de europæiske lande sker det konkrete samarbejde om akkreditering og gensidig anerkendelse via organisationen EA, European co-operation for Accreditation. På globalt plan arbejder verdens lande sammen om akkreditering i de to organisationer ILAC (International Organisation for Laboratory Accreditation) og IAF (The International Accreditation Forum). DANAK modtager, som andre medlemmer af EA, et europæisk evalueringsteam hvert fjerde år, hvor EA's team evaluerer, om DANAK lever op til DS/IEC 17011.

### **1.2 Indledende redegørelse for principielle forskelle i tankegangen bag ledelsessystemer (herunder arbejdsmiljøledelse) og tankegangen bag Arbejdstilsynets tilsyn**

*Hvad er et ledelsessystem?*

At implementere et ledelsessystem i sin virksomhed eller organisation betyder, at virksomheden beslutter sig for at arbejde systematisk og målrettet med den aktivitet, som ledelsessystemet omhandler. Der kan være tale om systematisk arbejde med den generelle kvalitet af virksomhedens produkter (ISO 9001), virksomhedens eksterne miljø (ISO 14001) eller som i denne kortlægning, virksomhedens arbejdsmiljø fx (OHSAS 18001).

Alle ledelsessystemer er bygget op, så **PDCA-cirklen** (Plan-Do-Check-Act, planlægge-udføre-kontrollere-handle) er det bærende element:



**Plan:** Virksomheden udformer politikker, mål/målsætninger, procedurer og handlingsplaner i "Plan-fasen". I dette arbejde formulerer ledelsen, for det meste i samarbejde med medarbejderne, de vigtigste målsætninger (herunder behov for kompetenceudvikling hos medarbejdere og ledelse) og beslutter sig for, hvordan man vil arbejde i det kommende år.

**Do:** Virksomhedens ledelse og medarbejdere arbejder på at nå mål ved hjælp af procedurer og handlingsplaner.

**Check:** Ved "intern audit" undersøger virksomheden, om mål er opfyldt og handlingsplaner er gennemført. Der kan også være andre forhold, der kræves evalueret periodisk, fx overholdelse af lovkrav.

**Act:** Ved "ledelsens evaluering" er rapporten fra den interne audit et væsentligt grundlag for ledelsens beslutning om nye mål, nye procedurer, nye handlingsplaner samt evt. behov for yderligere kompetenceudvikling af ledelse og medarbejdere.

Standarderne for ledelsessystemer (fx kvalitets-, miljø- og arbejdsmiljøledelse) er bygget op med nogenlunde samme struktur: der stilles krav til indretning af organisationen (ansvar og roller), kompetencer, politikker, mål, handlingsplaner, intern audit og ledelsens evaluering. Der stilles krav om, at ledelsessystemet skal sikre, at der, i det daglige arbejde med fx kvalitet, miljø eller arbejdsmiljø, skabes løbende forbedringer i virksomhedens produktion.

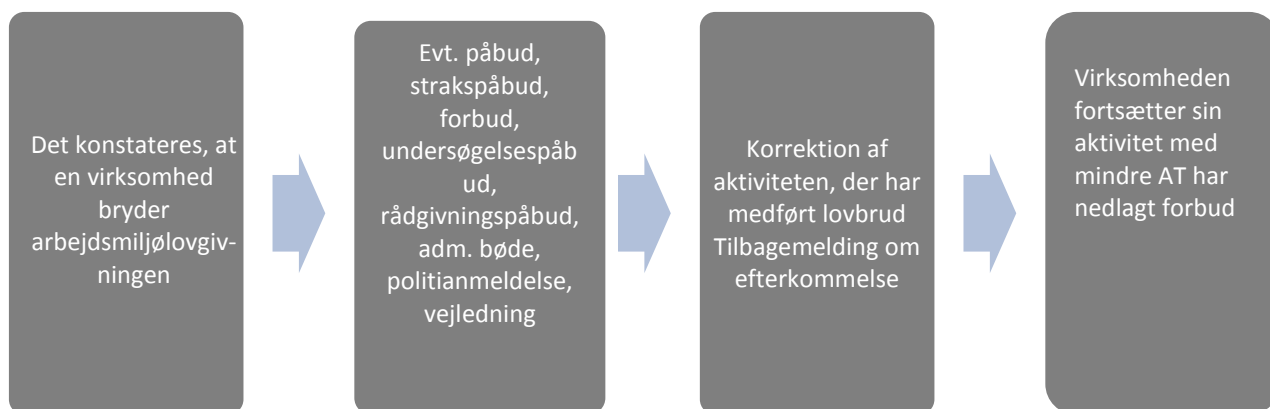
Det er virksomhedernes opgave at implementere standardens krav. Det er certificeringsorganets opgave at certificere virksomheden og dermed verificere, at standarden er tilfredsstillende implementeret.

*Er overholdelse af lovkrav et element i arbejdet med ledelsessystemer?*

Ja, overholdelse af lovkrav er generelt en del af ledelsessystemkravene (pkt. 4.3.2 i OHSAS 18001:2008). Certificeringsorganerne tjekker ved stikprøve, om lovkrav bliver overholdt. Ved implementering af ledelsessystemet, er det virksomhedens opgave at sørge for, at virksomheden har en arbejdsgang/procedure, som sikrer, at gældende lovkrav bliver overholdt, og det er certificeringsorganets opgave at verificere at denne arbejdsgang/procedure er tilstrækkelig god, og at den virker i praksis i virksomheden.

*Hvad er forskellen på Arbejdstilsynets tilsyn med virksomhedernes overholdelse af lovkrav og overholdelse af lovkrav i forbindelse med implementering af arbejdsmiljøledelse?*

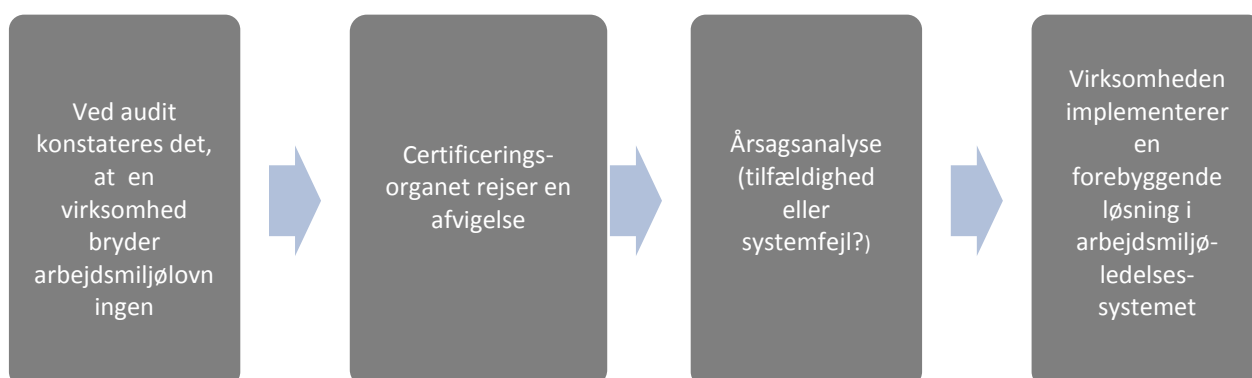
Arbejdstilsynets proces ved virksomheders lovbrud:



Ved Arbejdstilsynets tilsyn er der mulighed for forskellige sanktioner i forbindelse med virksomheders lovbrud. Der kan være tale om påbud med frist, strakspåbud, forbud, undersøgelsespåbud (§21-påbud), rådgivningspåbud, administrative bøder, politianmeldelse og vejledning. Der skal ske en korrektion af de forhold, der har medført lovbrud. Virksomheden kan fortsætte sit arbejde, med mindre der er nedlagt forbud. Påbuddet skal efterkommes inden for den frist, der er givet.

Hvis Arbejdstilsynet konstaterer lovbrud (fx manglende afskærmning af en maskine), vil virksomheden få et påbud, og først når virksomheden korrigerer fejlen (afskærmning), således at arbejdspladsen er sundheds- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt indrettet, vil Arbejdstilsynet betragte påbuddet som efterkommet.

Certificeringsorganers proces ved virksomheders lovbrud:



Hvis et certificeringsorgan, konstaterer det samme lovbrud (fx manglende afskærmning af en maskine) vil der blive rejst en afvigelse. I alvorlige tilfælde er der mulighed for at certificeringsorganet kan suspendere virksomhedens certifikat (certificeringsorganet tilbagetrækker virksomhedens certifikat). Certificeringsorganet vil kræve, at virksomheden øjeblikkeligt tager maskinen ud af drift, og først når den er afskærmet sundheds- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt, kan den sættes i drift igen.

For at lukke afvigelsen skal virksomheden udarbejde en årsagsanalyse, hvor den undersøger, hvorfor virksomhedens arbejdsmiljøledelsessystem (fx i forbindelse med identificering af farer og risikovurdering)

har overset, at maskinen ikke har været afskærmet. Certificeringsorganet vil, hvis årsagsanalysen viser, at afvigelsen skyldes uhensigtsmæssigheder i virksomhedens procedure for risikovurdering, kræve, at proceduren rettes, således det forebygges, at manglende afskærmning af maskiner kan falde uden for virksomhedens løbende risikovurdering. I forbindelse med næste audit skal certificeringsorganet undersøge, at den nye procedure nu er implementeret og fungerer tilfredsstillende.

Der kunne også være tale om, at operatøren har fjernet afskærmningen, fordi det så er lettere at betjene maskinen. Virksomheden vil så skulle udføre en årsagsanalyse, som klargør, om der er tale om et enkeltstående tilfælde, eller at virksomhedens uddannelse og oplæring af personale er mangelfuld. Før certificeringsorganet lukker afvigelsen, skal der udføres en korrigerende handling, dvs. operatører skal fx genuddannes i sikkerhed vedr. maskiner, og på næste audit vil certificeringsorganet undersøge, om virksomhedens uddannelse af maskinoperatører er implementeret og opfylder gældende krav.

### **1.3 Eksisterende formelle krav til certificeringsorganet, der udfører arbejdsmiljøcertificering og kravenes oprindelse**

Der findes flere forskellige typer af krav til certificeringsorganer. Disse krav fremgår af formelle internationale akkrediteringsstandarder, af danske akkrediteringsbestemmelser samt af danske bekendtgørelser:

#### **1.3.1 Internationale krav - DS/EN ISO/IEC 17021**

DS/EN ISO/IEC 17021:2011 er den internationale akkrediteringsstandard, som fastlægger krav til certificeringsorganer, der udfører certificering af ledelsessystemer (herunder arbejdsmiljøledelsessystemer). Standarden er en international standard, og den fastlægger krav til bl.a. kompetence, organisation, upartiskhed, fortrolighed, kontraktmæssige forhold, auditproces, sanktioner, certifikatudformning og kvalitetsledelse hos certificeringsorganer. At standarden er en international

standard betyder, at certificeringer fortaget af certificeringsorganer akkrediteret efter denne standard, kan accepteres internationalt og har samme kvalitet, dog med det forbehold, at akkrediteringsorganet er medlem af EA eller IAF.

Alle krav i DS/EN ISO/IEC 17021:2011 knytter sig til kvaliteten og integriteten/troværdigheden af certificeringsorganers ydelser. Nedenfor er de punkter i DS/EN ISO/IEC 17021:2011 udvalgt, som omhandler de punkter, der nævnes i opgavebeskrivelsen for initiativ 6, Ad. 2 del 1. Derudover gennemgås internationale og nationale krav til certificeringsorganer vedr. audittid.

##### **1.3.1.1 Kvalifikationer/kompetencer og branchekendskab og løbende opdatering af viden**

DS/EN ISO/IEC 17021:2011 stiller i pkt. 7.1.2 krav om, at certificeringsorganer skal have en dokumenteret proces, hvor kompetencekriterier fastsættes for de forskellige roller, som medarbejdere i certificeringsorganer har ved certificering af en virksomhed. Her skal bl.a. kendskab til gældende lovgivning, væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger, branchekendskab indgå som en del af kompetencekriterierne.

Certificeringsorganer skal, når kompetencekriterier er fastsat, anvende disse, når auditorer/auditteams skal godkendes til en given NACE-kode (branchekode). Hvis en ny kunde har en NACE-kode, som certificeringsorganet ikke har under sin akkreditering, skal certificeringsorganet ansøge DANAK om udvidelse af akkrediteringen til at omfatte den nye NACE-kode. DANAK bedømmer derefter certificeringsorganets evne til at opstille kompetencekriterier, og vurderer et eksempel på, om kompetencerne hos et medlem af auditteamet er vurderet korrekt.

DS/EN ISO/IEC 17021:2011 stiller i pkt. 7.1.3 krav om, at certificeringsorganet har processer for den indledende kompetenceevaluering og løbende overvågning af, at personalet lever op til de kompetencekriterier, som certificeringsorganet har opstillet. På den måde skal certificeringsorganet sikre sig, at det altid har kvalificeret personale til rådighed.

DS/EN ISO/IEC 17021:2011 stiller i pkt. 7.1.4 krav om, at certificeringsorganet skal have processer for udvælgelse, uddannelse/træning og formel autorisation af auditorer og for valg af tekniske eksperter, der anvendes til udførelse af certificeringsaktiviteten.

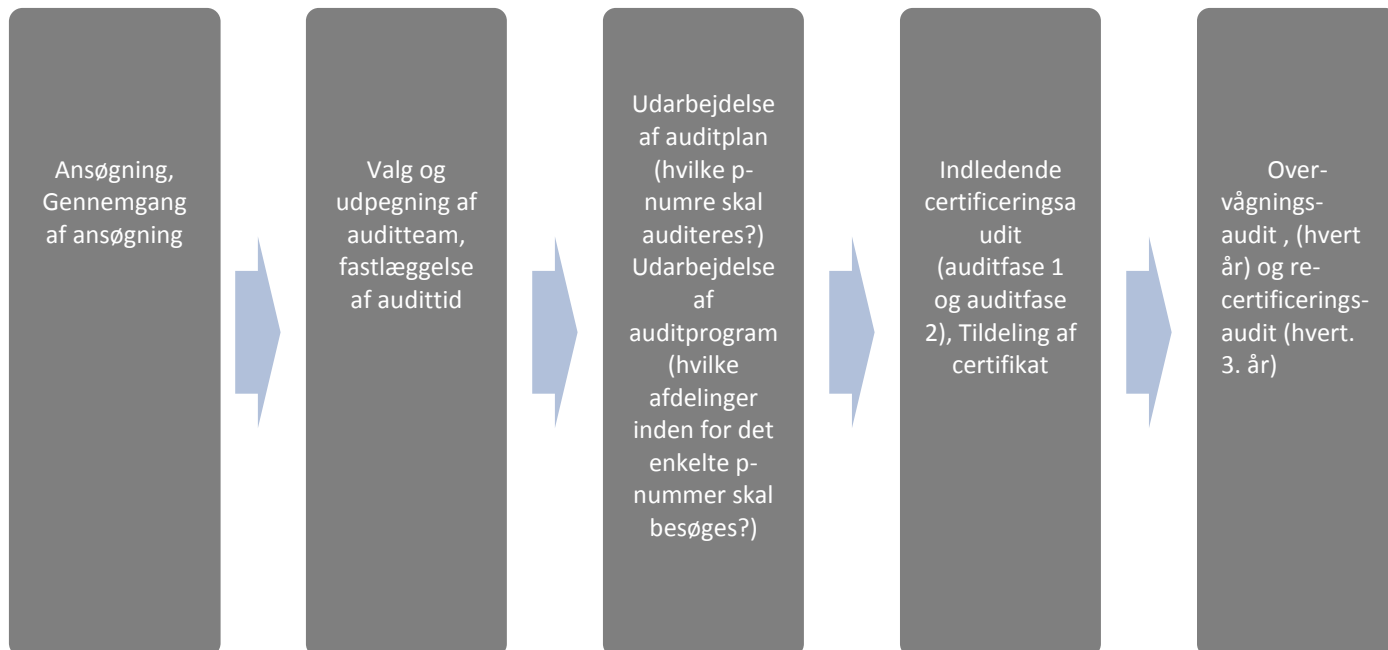
***1.3.1.2 Procedurer mv., som sikrer certificerede virksomheders opfyldelse af legale krav samt kontrol af, at der på certificerede virksomheder ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer (forhold, som ville udløse påbud ved besøg fra Arbejdstilsynet)***

Det er certificeringsorganets opgave, at sørge for, at virksomheden lever op til de punkter i DS/OHSAS 18001:2008 og Arbejdstilsynets Bekendtgørelse 1191:2013, henholdsvis Bekendtgørelse 1193:2013, som omfatter overholdelse af legale krav. Det fremgår af pkt. 4.3.2 "Lovkrav og andre krav" i DS/OHSAS 18001:2008 og af Bekendtgørelse 1193:2013 (§12), at virksomheden skal have procedurer, der viser, at de har identificeret og overholder gældende lovgivning og tager hensyn til denne ved etablering, implementering og vedligeholdelse af organisationens arbejdsmiljøledelsessystem. Lovgivningen skal kommunikeres ud i organisationen.

Det fremgår derudover af DS/OHSAS 18001:2008, pkt. 4.3.1, at virksomheden skal foretage en risikovurdering og identificering af farer, og dernæst kontrollere eller ændre forhold, for at risici minimeres. I DS/OHSAS 18001:2008 er væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger ikke nævnt eller defineret.

I auditprocessen skal certificeringsorganet løbende på forskellig vis sikre sig, at gældende lovgivning overholdes. Indretning af akkrediterede certificerede organers **auditproces** følger DS/EN ISO/IEC 17021:2011:

### **Auditprocessen:**



**Ansøgningsfasen:** DS/EN ISO/IEC 17021:2011 stiller i pkt. 9.2.1 e) krav om, at certificeringsorganet indledningsvis skal kræve en række oplysninger hos den virksomhed, der ønsker at blive certificeret. Virksomheden skal ansøge om certificering, og her angive hvilken standard eller andre krav virksomheden søger certificering efter, fx DS/OHSAS 18001:2008 samt de supplerende krav fra Arbejdstilsynet. Her indvilliger virksomheden for første gang i at lade certificeringsorganet undersøge, om virksomheden lever op til gældende lovgivning, fordi dette er et krav i DS/OHSAS 18001:2008, pkt. 4.3.2. Ved gennemgangen af ansøgning er der i DS/EN ISO/IEC 17021:2011 i pkt. 9.2.2 b) krav om, at certificeringsorganet afklarer enhver tvivl om, hvilke certificeringskrav, virksomheden ønsker at blive certificeret efter.

**Forberedelse til audit:** DS/EN ISO/IEC 17021:2011 stiller i pkt. 9.1.3 krav til udpegning af auditteam. Her skal certificeringsorganer sørge for, at det auditteam, der udpeges, er kompetent til opgaven. Af DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.3.2 fremgår det, at det er vigtigt, at certificeringsorganet udpeger auditorer og tekniske eksperter, der har kendskab til gældende lovgivning og den branche, som virksomheden tilhører.

Ved fastlæggelse af audittiden i DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.4 skal virksomhedens kompleksitet tages i betragtning. Kompleksiteten afhænger bl.a. af de tekniske processer og af arbejdets organisering i virksomheden. Ved høj kompleksitet vil der også ofte være tale om høj arbejdsmiljømæssig og – lovgivningsmæssig kompleksitet. Jo højere kompleksitet, jo mere audittid skal certificeringsorganet i princippet bruge (se også definition af begrebet kompleksitet i pkt. 1.2.1.3).

Ved udarbejdelse af auditprogrammet fremgår det af DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.2.2.2. b), at det i auditprogrammet skal nævnes, at certificeringsorganet ved audit skal evaluere ledelsessystemets evne til at sikre, at gældende lov- og myndighedskrav overholdes.

**Indledende certificeringsaudit:** Ved auditfase 1 skal certificeringsorganet auditere dokumentationen af kundens arbejdsmiljøledelsessystem. Dette kan ske som gennemgang af procedurer, enten hos



certificeringsorganet eller på virksomhedens lokalitet. Her sikrer certificeringsorganet sig, at arbejdsmiljøledelsessystemets politikker, procedurer mv. efterlever alle krav i DS/OHSAS 18001:2008 samt de supplerende krav i bekendtgørelse 1191/2013 eller kravene i bekendtgørelse 1193/2013. DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.2.3.1 fastsætter krav til, at certificeringsorganet bl.a. skal vurdere virksomhedens efterlevelse af myndigheds- og lovmæssige krav og vurdere om kunden, vha. sit ledelsessystem, i tilstrækkeligt omfang har gennemført risikovurderinger og efterfølgende minimering af farer bl.a. ved udarbejdelse af procedurer for arbejdets udførelse. Resultater af auditfase 1 skal dokumenteres og kommunikeres til virksomheden, og certificeringsorganet skal gøre klart for virksomheden, at problemfelter identificeret ved auditfase 1 vil blive rejst som afvigelser ved auditfase 2, hvis ikke virksomheden har løst problemerne inden auditfase 2.

Ved auditfase 2 skal certificeringsorganet bedømme, om arbejdsmiljøledelsessystemets politikker, mål, procedurer og handlingsplaner er implementeret i virksomheden. Auditfase 2 foregår på virksomhedens lokalitet(er). Her undersøger certificeringsorganet ved interview af virksomhedens ledelse og personale, hvorvidt ledelse og personale er klar over deres rolle og ansvar i forhold til arbejdsmiljøledelsessystemet, og om den enkelte kender til alle relevante politikker, procedurer, mål og handlingsplaner. Certificeringsorganet vil også, fordi risikovurderinger og minimering af farer er en del af DS/OHSAS 18001:2008 og en del af bekendtgørelse 1193/2013, undersøge om dette arbejde er udført tilfredsstillende. Certificeringsorganet vil ligeledes undersøge ved stikprøve, om gældende arbejdsmiljølovgivning er overholdt. I DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.2.3.2 c) nævnes, at certificeringsorganet skal bedømme implementeringen af arbejdsmiljøledelsessystemet, hvad angår lovmæssig overensstemmelse. Certificeringsorganet giver afvigelser, hvis virksomheden ikke lever op til kravene i DS/OHSAS 18001:2008 eller de supplerende krav i bekendtgørelse 1191/2013 eller kravene i bekendtgørelse 1193/2013. Certificeringsorganet udfylder typisk en tjekliste med krav fra OHSAS 18001:2008 eller kravene i bekendtgørelse 1193/2013 både i forbindelse med auditfase 1 og 2. DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.9.6.3 kræver også, at certificeringsorganet skal registrere konklusioner ved auditrapporteringen i forhold til de specifikke krav i auditkriterierne (her DS/OHSAS 18001:2008 samt de supplerende krav i bekendtgørelse 1191/2013 eller kravene i bekendtgørelse 1193/2013). Hvis certificeringsorganet fx har konstateret, at virksomheden stedvis ikke overholder gældende arbejdsmiljølovgivning eller ikke har udført risikovurderinger i tilfredsstillende omfang, skal dette angives præcist i afvigelsesteksten, herunder hvilke lovkrav, der ikke ses overholdt, samt at det er en afvigelse fra DS/OHSAS 18001:2008 og de supplerende krav i bekendtgørelse 1191/2013 eller fra bekendtgørelse 1193/2013. Det relevante punkt i DS/OHSAS 18001:2008 samt de supplerende krav i bekendtgørelse 1191/2013 eller det relevante punkt i bekendtgørelse 1193/2013 skal angives, når afvigelsen dokumenteres. Certifikat kan ikke udstedes, før certificeringsorganet har gennemgået, accepteret og verificeret effektiviteten af korrektioner og korrigerende handlinger for alle afvigelser, herunder afvigelser vedr. risikovurderinger og lovgivning, hvilket fremgår af DS/EN ISO/IEC 17021:2011 pkt. 9.1.13. Her skal en person, der er kvalificeret, men som ikke har deltaget i audit, kvalitetstjekke sagen. Denne person sikrer, at alle certificeringsorganets procedurer er overholdt, og at dokumentationen er i orden, inden den endelige beslutning om certificering træffes.

Overvågningsaudit: Certificeringsorganet skal have procedurer (tjeklister, skabeloner for auditprogrammer, -rapporter mv.) for overvågning af (tilsyn med) virksomhedens arbejdsmiljøledelsessystem. Af DS/EN ISO/IEC 17021:2011 pkt. 9.3.2.2. fremgår det, at certificeringsorganet skal foretage overvågningsaudit én gang årligt, første gang senest 12 måneder efter fase 2 i certificeringsaudit. En certificeringscyklus er 3 år, dvs. at virksomheden skal re-certificeres hvert 3. år. Ved overvågningsaudit fremgår det af DS/EN ISO/IEC 17021:2011 pkt. 9.3.2.1, at certificeringsorganet skal fokusere på audit af virksomhedens interne audit, ledelsens evaluering, handlinger forårsaget af lukning af

afvigelser fra forrige audit, klager, opfyldelse af mål, løbende forbedringer, drift, ændringer og anvendelse af certificeringsorganets mærker. Afvigelser rejst i forbindelse med overvågningsaudit skal behandles som nævnt under certificeringsaudit.

### **1.3.1.3 Internationale krav til certificeringsorganers fastlæggelse af audittid**

IAF (International Accreditation Forum, Inc.)-kravdokumentet MD 11:2013 indeholder obligatoriske krav til certificeringsorganer, der certificerer integrerede ledelsessystemer (dvs. audit af virksomheders ledelsessystem, der både indeholder fx miljøledelse, kvalitetsledelse og arbejdsmiljøledelse) herunder til, hvordan audittiden ved audit af integrerede ledelsessystemer fastsættes. IAF-kravdokumentet MD 5:2015 indeholder obligatoriske krav til fastsættelse af audittid ved audit af miljøledelse og kvalitetsledelse men ikke til audit af arbejdsmiljøledelse.

### **1.3.2 DANAK's akkrediteringsbestemmelser og –retningslinjer**

Sikkerhedsstyrelsens bekendtgørelse 913 af 25. september 2009 om akkreditering giver DANAK dansk lovhjemmel til at udarbejde akkrediteringsbestemmelser, hvis DANAK vurderer, at der er behov for obligatoriske tolkninger af f.eks. internationale akkrediteringskrav eller der på visse områder forekommer danske særkrav.

#### **1.3.2.1 DANAK's tilsyn med certificeringsorganerne**

Akkrediteringsbestemmelse 1 fastsætter bl.a. krav til DANAK's tilsyn med certificeringsorganerne:

Ved ansøgning om akkreditering foretager DANAK kontor- og markbesøg. Dette sker som regel også ved udvidelse af akkrediteringer, hvis udvidelsen er af et omfang, så DANAK mener, at tilsynsbesøg er nødvendigt. En akkrediteringsperiode vil normalt være på 4 år, og DANAK gennemfører periodiske tilsynsbesøg i akkrediteringsperioden (ordinære tilsynsbesøg).

I forbindelse med tildeling og fornyelse af akkreditering fastsætter DANAK antallet af ordinære tilsynsbesøg, som planlægges gennemført hos virksomheden i akkrediteringsperioden. Udgangspunktet for er ét tilsynsbesøg om året i en akkrediteringsperiode på 4 år. Såfremt virksomheden ønsker akkrediteringen fornyet, erstattes det sidste tilsynsbesøg af et fornyelsesbesøg.

Intervaller mellem tilsynsbesøg vil afhænge af den stabilitet, som certificeringsorganet har, certificeringsorganets ledelsessystems demonstrerede effektivitet og akkrediteringsområdets kompleksitet. Der kan ikke fastsættes et større interval end 2 år mellem besøg.

DANAK kan foretage ekstraordinære tilsynsbesøg hos de akkrediterede virksomheder, når det skønnes påkrævet, f.eks. i forbindelse med ansøgning om ændringer i akkrediteringsområdet for en akkrediteret virksomhed, hvis DANAK hører om uregelmæssigheder vedrørende leverede akkrediterede ydelser fra 3. part,

Hvis DANAK finder afvigelser i forbindelse med besøg eller andre tilsynsaktiviteter afvigelser fra de aftalte akkrediteringskrav, skal virksomheden gennemføre korrigerende handlinger og eventuel afhjælpning af de fundne afvigelser. DANAK fastsætter en tidsfrist for gennemførelse af korrigerende handlinger til afvigelser, og tidsfristen vil normalt ikke kunne være længere end 3 måneder. Korrigerende handlinger og afhjælpning skal godkendes, og gennemførelsen skal bedømmes af DANAK.

Hvis der ikke er gennemført korrigerende handlinger og afhjælpning inden for den fastsatte tidsfrist, kan DANAK tilbagekalde eller suspendere hele eller dele af en akkreditering, jf. pkt. 9. Ved konstatering af

afvigelser, hvor DANAK vurderer, at certificeringsorganet ikke opfylder kriterierne for akkreditering, kan DANAK tilbagekalde eller suspendere hele eller dele af en akkreditering.

DANAK's Akkrediteringsmeddelelse 15, som er vejledende, angiver at der skal udføres et kontor- og et markbesøg pr. år i den fireårige akkrediteringsperiode. Ved kontorbesøget auditerer DANAK certificeringsorganets procedurer og personale i hovedkvarteret, og ved markebesøget overvåger/bedømmer DANAK certificeringsorganets personale i forbindelse med en aktuell certificering af en virksomhed (på virksomheden).

### **1.3.2.2 Rammer for akkreditering af certificeringsorganer til certificering af arbejdsmiljøledelse**

Akkrediteringsbestemmelse 14 fastlægger den tolkning af specifikke forhold i DS/EN ISO IEC 17021, DANAK anvender ved akkreditering til certificering af arbejdsmiljøledelsessystemer og fastsætter krav til DANAK-akkrediterede certificeringsorganer. Akkrediteringsbestemmelse 14 kan findes på DANAK's hjemmeside [www.danak.dk](http://www.danak.dk).

Akkrediteringsbestemmelse 14 er en ret omfangsrig akkrediteringsbestemmelse, som mest består af vejledende tekst (her er betegnelsen "bør" anvendt, og DANAK kan ikke rejse afvigelser i forhold til disse forhold) samt en mindre del, som består af krav, som er obligatoriske for certificeringsorganet (her er betegnelsen "skal" anvendt, og her kan DANAK rejse afvigelser). De obligatoriske krav fungerer i praksis som tillægsbestemmelser til DS/EN ISO/IEC 17021. Nedenfor er de obligatoriske krav i Akkrediteringsbestemmelse 14 udvalgt, som relaterer sig til de punkter, der nævnes i opgavebeskrivelsen for initiativ 6, Ad. 2 del 1:

#### *Kvalifikationer/kompetencer og branchekendskab og løbende opdatering af viden*

Af Akkrediteringsbestemmelse 14, pkt. 7.1 "Ledelsens og personalets kompetence" fremgår det, at certificeringsorganet skal have procedurer, som sikrer, at certificeringsorganets auditorer løbende bliver uddannet og opdateret, hvad angår ny teknologisk viden, arbejdsmiljølovgivning og arbejdsmiljøforhold.

Det følger, af pkt. 7.1, at certificeringsorganet skal kunne demonstrere, at det har gennemført en kompetenceanalyse af kravene i hvert af de relevante tekniske områder. I særdeleshed skal certificeringsorganet demonstrere, at det har kompetence til at gennemføre følgende aktiviteter:

- Identificere de væsentlige arbejdsmiljøbelastninger inden for det pågældende tekniske område
- Definere de kompetencer, der er nødvendige hos certificeringsorganet for at certificere i relation til det pågældende tekniske område og de tilknyttede arbejdsmiljøforhold.

Det følger af Akkrediteringsbestemmelse 14, pkt. 7.2 om personale, der er involveret i certificeringsaktiviteter, at certificeringsorganet skal kunne demonstrere, at det har kompetence til at gennemføre følgende aktiviteter for de virksomheder, hvis arbejdsmiljøledelsessystem det certificerer:

- Definere virksomhedens aktivitetsområder og tilhørende væsentlige arbejdsmiljøforhold
- Bekræfte at de typiske arbejdsmiljøforhold, der opstår af hele rækken af aktiviteter i virksomheden, svarer til dem, der identificeres ovenfor
- Bekræfte, at den krævede kompetence er til stede.

Videre fremgår af Akkrediteringsbestemmelse 14, pkt. 9.2.2., at audittemaet samlet set bør have erfaring, uddannelse og ajourført viden om følgende:

- Analyse af arbejdsmiljøforhold inden for det pågældende tekniske område
- Relevant gældende arbejdsmiljølovgivning

- Fremgangsmåder til at reducere arbejdsmiljøbelastninger og disse fremgangsmåders anvendelse i praksis inden for det pågældende tekniske område.

Akkrediteringsbestemmelse 14 indeholder et bilag, der viser virksomhedernes arbejdsmiljøkompleksitet. Arbejdsmiljøkompleksiteten er angivet for brancher og opdelt i hhv. høj, medium og lav. Kategoriseringen er struktureret efter Arbejdstilsynets 36 arbejdsmiljøvejvisere og bygger på opgørelser af arbejdsulykker, arbejdsbetingede sygdomme og væsentlige arbejdsmiljøproblemer.

Eksempelvis er "Politi, beredskab og fængsler", "Transport af passagerer" og "Døgninstitutioner og hjemmepleje" kategoriseret som brancher med høj arbejdsmiljøkompleksitet.

"Elektronik", "Kemi og medicin" samt "tekstil og papir" er eksempler på brancher, der er kategoriseret med medium arbejdsmiljøkompleksitet, mens eksempelvis "Butikker", "Engros" og "Kontor" er kategoriseret som brancher med lav kompleksitet.

AB 14 henviser til DANAK's RL 18, hvor der findes detaljerede krav til auditteamets kompetencer ved arbejdsmiljøcertificering. Det følger af RL 18, at sammensætningen af audithold og krav til den arbejdsmiljøfaglige viden afhænger af den enkelte virksomheds aktiviteter og arbejdsmiljøkompleksiteten i den pågældende branche. Til støtte for vurderingen af kompetencebehovet anvendes den kategorisering, der er beskrevet ovenfor i bilaget til AK 14.

Videre følger det af RL 18, at hvis virksomhedens arbejdsmiljøkompleksitet er lav, kan auditteamet sammensættes således, at det er lead-auditor, der gennemfører auditten ved certificeringsaudit (2. fase), overvågningsaudit og recertificeringsaudit, forudsat at lead-auditor har særlig arbejdsmiljøkompetence.

Hvis virksomhedens arbejdsmiljøkompleksitet er kategoriseret som medium eller høj, vil auditteamet skulle sammensættes således, at der deltager både en lead-auditor og det nødvendige antal arbejdsmiljø- og branchemæssige eksperter til at dække alle relevante arbejdsmiljøforhold ved certificeringsaudit (2. fase), overvågningsaudit og recertificeringsaudit. Der er dog den undtagelse, at overvågningsaudit i virksomheder med medium arbejdsmiljøkompleksitet i nogle tilfælde kan gennemføres af et tema bestående af lead-auditor alene, forudsat at pågældende har særlig arbejdsmiljøkompetence og forudsat at der er en dokumenteret begrundelse herfor.

Kompetencekravene til lead auditor er beskrevet i RL 18. Her fremgår det bl.a., at lead auditor skal have bredt kendskab til lovgivning og regulering indenfor arbejdsmiljøområdet, have grundlæggende viden om arbejdsmiljøforhold, viden om den rolle ledelse og samarbejde samt arbejdets organisering har for arbejdsmiljøforholdene samt viden om sundhedsfremme og det rummelige arbejdsmarked.

Hvis lead auditor gennemfører audit uden personer med arbejdsmiljø- og branchemæssig ekspertise, skal lead auditor desuden have en teknisk, sundhedsfaglig, samfundsvidenskabelig eller naturvidenskabelig uddannelse eller tilsvarende kompetencer, suppleret med viden om arbejdsmiljøforhold opnået fx gennem arbejde som arbejdsmiljøkonsulent, rådgiver, fra forskningsarbejde eller fra konkret arbejde med arbejdsmiljøforhold svarende til mindst 3 års erhvervs erfaring. Hertil skal pågældende have solidt kendskab til den relevante lovgivning, som har væsentlig betydning for arbejdsmiljøforhold inden for det specifikke brancheområde.

Kompetencekravene til den arbejdsmiljømæssige- og branchemæssige ekspertise er også beskrevet i RL 18.

Her fremgår det, at mindst et medlem af auditteamet skal have et solidt kendskab til den relevante lovgivning, som har væsentlig betydning for arbejdsmiljøforhold inden for det specifikke brancheområde.

Videre fremgår det, at mindst et medlem af teamet skal have en teknisk/naturligvidenskabelig teknisk/samfundsvidenskabelig, sundhedsfaglig eller naturvidenskabelig uddannelse med et arbejdsmiljøfagligt indhold og have beskæftiget sig i væsentligt omfang med arbejdsmiljøforhold inden for de seneste 5 år. Videre skal der være viden om arbejdsmiljøkortlægnings- og analyseværktøjer til at identificere, analysere og vurdere arbejdsmiljøet påvirkninger samt viden om den rolle ledelse og samarbejde samt arbejdets organisering har for arbejdsmiljøforholdene. Kendskabet til arbejdsmiljø kan være opnået ved arbejde som arbejdsmiljøkonsulent, rådgiver, fra forskningsarbejde eller fra konkret arbejde med arbejdsmiljøforhold. Endelig skal der være viden om sundhedsfremme og det rummelige arbejdsmarked.

Inden for det specifikke brancheområde skal den arbejdsmiljømæssige- og branchemæssige ekspertise dække indgående og opdateret viden om arbejdsmiljørelaterede forhold i forbindelse med arbejdsprocessen, herunder hensyntagen til arbejdsstedets tilrettelæggelse, arbejdsstedets indretning, produktions- og hjælpeudstyr, råvarer og hjælpestoffer. Den relevante arbejdsmiljøindsigt kan være opnået gennem forskellige forskningsprojekter og/eller konsulentopgaver.

*Procedurer mv., som sikrer certificerede virksomheders opfyldelse af legale krav samt kontrol af, at der på certificerede virksomheder ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer (forhold, som ville udløse påbud ved besøg fra Arbejdstilsynet)*

Af Akkrediteringsbestemmelse 14, pkt. 5.1 "Lovmæssige og kontraktmæssige forhold" fremgår det, at certificeringsorganet skal sikre og bekræfte, at den virksomhed, som ønsker certificering, løbende skal sikre overholdelse af relevant lovgivning. Certificeringsorganet skal altså sikre, at virksomheden indretter sit arbejdsmiljøledelsessystem på en sådan måde, at fremgangsmåde (procedure) for løbende overholdelse af gældende lovgivning er fastlagt, og det er defineret, hvem der har ansvar for dette i virksomheden.

Af Akkrediteringsbestemmelse 14, pkt. 9 "Proceskrav" fremgår det, at certificeringsorganet skal oplyse virksomheden om, at registreringer af uheld, brud på arbejdsmiljølovgivningen, relevant korrespondance med myndigheder kan blive auditeret. Certificeringsorganet skal, inden der kan erklæres overensstemmelse med gældende lovgivning, kræve at:

- Virksomheden er stand til at demonstrere efterlevelse af lovgivningen ved fremvisning af en selvevaluering.
- Hvis virksomheden ikke lever op til gældende lovgivning, skal den kunne fremvise en skriftlig aftale med myndigheden om, hvordan den kommer til at efterleve gældende lovgivning. Dette forhold skal prioriteres højt hos virksomheden.
- Hvis en sådan aftale kan fremvises, kan virksomheden certificeres, hvis den kan demonstrere, at den har et ledelsessystem, der sikrer løbende overholdelse af lovgivningen.

### **1.3.2.3 Nationale akkrediteringskrav til certificeringsorganers fastlæggelse af audittid**

Sammenhæng mellem virksomhedstype og arbejdsmiljøets kompleksitet findes bilag 1 i DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18. Akkrediteringsbestemmelse 14 fastsætter, at certificeringsorganer skal have procedurer, der fastlægger audittid, der tager hensyn til en række forskellige forhold, herunder fx variationer i lokaliteternes størrelse, ledelsessystemets kompleksitet, lokaliteternes kompleksitet, betydning og omfang af arbejdsmiljøbelastende aktiviteter, og omfanget af de regler, der kan have betydning for virksomhedens arbejdsmiljøbelastende aktiviteter. Arbejdsmiljøkompleksiteten skal indgå, når certificeringsorganers audittid fastsættes. Det fremgår derudover af Akkrediteringsbestemmelse 14, at certificeringsorganers fastsættelse af audittid til arbejdsmiljøcertificering følger IAF's guidelines (IAF

MD-dokumenter) for "EMS Auditor time". EMS Auditor Time er en forkortelse for "Environmental Management System Auditor time", som angives i en tabel (EMS Table 1) i IAF MD 5. Her fastsættes audittid, som en funktion af antallet af ansatte og kompleksiteten af virksomheden. Certificeringsorganers fastsættelse af audittid knytter sig altså til tabellen i MD 5 og fastsætter et præcist antal auditdage som funktion af antal personer og kompleksitet af virksomheden, der skal certificeres. Af bilag 1 til Akkrediteringsbestemmelse 14, er en kompleksitetsopdeling af brancherne foretaget i henholdsvis høj, medium og lav. Kategoriseringen er struktureret efter Arbejdstilsynets Arbejdsmiljøvejvisere og bygger på opgørelse af arbejdsulykker, arbejdsbetingede lidelser og væsentlige arbejdsmiljøproblemer.

- På en virksomhed med 6-10 ansatte vil i henholdsvis høj, mellem og lav kompleksitetskategori certificeringsorganet skulle allokere henholdsvis 3,5, 3 og 3 dage til indledende audit (fase 1 og fase 2 audit).
- På en virksomhed med 46-65 ansatte vil i henholdsvis høj, mellem og lav kompleksitetskategori certificeringsorganet skulle allokere henholdsvis 8, 6 og 4,5 dage til indledende audit (fase 1 og fase 2 audit).
- På en virksomhed med 426-625 ansatte vil i henholdsvis høj, mellem og lav kompleksitetskategori certificeringsorganet skulle allokere henholdsvis 16, 12 og 9 dage til indledende audit (fase 1 og fase 2 audit).

Det fremgår af Akkrediteringsbestemmelse 14, at antal dage, som certificeringsorganet vælger at allokere til virksomheden, vil kunne forøges (hvis der er tale om specielle forhold) eller reduceres (med op til 30 %). Hvis audittiden reduceres, skal det begrundes af certificeringsorganet og registreres på sagen. Forhold, der kan begrunde forøgelse, henholdsvis reduktion af audittiden er f.eks. modenheten af virksomhedens ledelsessystem, omfanget af ensartede aktiviteter samt resultater fra virksomhedens interne audit og ledelsens evaluering.

Ved de årlige overvågningsaudit skal der bruges 1/3 af tiden, som bruges ved certificeringsaudit, og ved re-certificeringsauditten hvert 3. år skal der anvendes 2/3 af tiden, som bruges ved certificeringsaudit.

Tiden på virksomheden skal være mindst 80 % af ovennævnte tid. Resten kan bruges til f.eks. planlægning, forberedelse og rapportering.

I en entreprenørvirksomhed med 50 ansatte vil fordelingen af auditdage i en certificeringscyklus se ud som følger.

Tidpunkt efter certificering		1. år	2. år	3. år
Audittype	Indledende certificeringsaudit	Overvågningsaudit	Overvågningsaudit	Re-certificeringsaudit
Auditdage angivet i MD 5	8 dage	2,7 dage	2,7 dage	5,3 dage
Antal auditdage efter reduktion med 30 %	5,6 dage	1,9 dage	1,9 dage	3,7 dage
Minimum tilstedeværelse på (80 %) på virksomheden	4,5 dage	1,5 dage	1,5 dage	3,0 dage

Den angivne tid er tid for auditor, mens den tekniske ekspert ikke regnes med her. Det vil sige, at tiden, som den tekniske ekspert skal bruge lægges til den angivne audittid.

Der vil således, efter certificeringen skulle anvendes mindst 7,5 dage over en 3 årig periode for en entreprenørvirksomhed med 50 ansatte. Heraf skal de 6 dage være på virksomheden.

### 1.3.3 Danske bekendtgørelser (danske særkrav)

Bekendtgørelse 1191/2013 fastsætter supplerende krav til certificeringsorganer og virksomheder, der ønsker et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat ved akkrediteret certificering efter OHSAS 18001.

Bekendtgørelse 1191/2013 indeholder særkrav om, at den certificerede virksomhed ikke må have væsentlige arbejdsmiljøproblemer, dvs. problemer der vil kunne føre til et påbud i henhold til lov om arbejdsmiljø, og at virksomheden skal inddrage sine medarbejdere eller deres repræsentanter i fastlæggelse, implementering og evaluering af arbejdsmiljøpolitikken, kortlægning og vurdering af arbejdsmiljøet og udarbejdelse af handlingsplaner.

Bekendtgørelse 1193/2013 fastsætter krav til certificeringsorganer og virksomheder, der ønsker et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat uden at implementere DS/OHSAS 18001. Kravene i bekendtgørelsen er i store træk de samme, som i DS/OHSAS 18001 og de supplerende krav, men derudover findes der i kapitel 6 og 7 krav om, at virksomheden skal forholde sig aktivt til "rummeligt arbejdsmarked" og "sundhedsfremme", ligesom virksomheden skal have procedurer for udarbejdelse og ajourføring af en arbejdsmiljøredegørelse.

Bekendtgørelserne indeholder begge særkrav, om hyppighed af besøg på virksomheder med flere lokaliteter.

Således fastsætter begge bekendtgørelser, at certificeringsorganer skal kontrollere alle produktionsenheder på virksomheden inden for en periode på 6 år, og at nye produktionsenheder skal være kontrolleret senest i den efterfølgende certificeringsperiode.

Af begge bekendtgørelser fremgår væsentlige arbejdsmiljøforhold inden for udvalgte områder i bekendtgørelsernes bilag 1.

#### **1.4 Klager**

Bekendtgørelse 1191/2013 og Bekendtgørelse 1193/2013 fastsætter regler for klager over certificering. Klager skal sendes til certificeringsorganet og kan ikke indbringes for en administrativ myndighed.

Af DS/EN ISO/IEC 17021:2011 pkt. 9.8 fremgår det, at certificeringsorganet skal have udarbejdet en proces til behandling af klager, som skal være offentlig. Certificeringsorganet har ansvar for klagen, skal bekræfte modtagelsen, og skal give den, der klager, besked om fremdrift, resultat og beslutning vedr. klagebehandlingen. Certificeringsorganet og virksomhed og den, der klager, skal beslutte om resultat og beslutning skal offentliggøres. En klage skal fremlægges for den virksomhed, der klages over. Klagen skal undersøges af virksomheden og certificeringsorganet for at afklare, hvor arbejdsmiljøledelsessystemet har svigtet, og sikre at der igangsættes en effektiv korrigerende handling.

Af DANAK's akkrediteringsbestemmelse 1, fremgår det, at hvis DANAK modtager klager over akkrediterede virksomheder, vil klageren normalt blive henvist til i første omgang at henvende sig til den akkrediterede virksomhed (se også afsnit 2.4 for nærmere beskrivelse af DANAK's klagebehandling).

#### **1.5 Opsummering af del 1 om krav til arbejdsmiljøcertificering**

Som det ses af ovenstående gennemgang af internationale og nationale akkrediteringskrav, er der generelle såvel som specifikke krav, der danner grundlag for DANAK's bedømmelse af certificeringsorganet.

Arbejdsmiljøcertificering udføres efter DS/EN ISO/IEC 17021, som er en international standard, som stiller generelle krav til organisation, ledelsessystem, kompetencer og proces hos certificeringsorganer, som certificerer ledelsessystemer. IAF's guidelines fastsætter internationale generelle krav til bl.a. audittid.

Sikkerhedsstyrelsens bekendtgørelse 913/2009 fastsætter bl.a. i §6, at DANAK skal føre tilsyn med de akkrediterede certificeringsorganer, og at certificeringsorganerne skal give DANAK lov til at føre tilsyn.

DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 1 fastsætter bl.a. krav til DANAK's tilsyn med certificeringsorganerne: DANAK vil ud fra en konkret vurdering fastsætte antal tilsynsbesøg i en akkrediteringsperiode, men det fremgår af Akkrediteringsbestemmelse 1, at der skal gennemføres ét tilsynsbesøg om året i den 4-årige akkrediteringsperiode. Hvis certificeringsorganet ønsker akkrediteringen fornyet, erstattes det sidste tilsynsbesøg af et fornyelsesbesøg.

DANAK kan foretage ekstraordinære tilsynsbesøg hos de akkrediterede virksomheder, når det skønnes påkrævet, f.eks. i forbindelse med ansøgning om ændringer i akkrediteringsområdet eller hvis DANAK hører om uregelmæssigheder vedrørende leverede akkrediterede ydelser fra 3. part,

Hvis DANAK finder afvigelser i forbindelse med besøg eller andre tilsynsaktiviteter afvigelser fra de aftalte akkrediteringskrav, skal virksomheden gennemføre korrigerende handlinger og eventuel afhjælpning af de fundne afvigelser. Ved konstatering af afvigelser, hvor DANAK vurderer, at certificeringsorganet ikke opfylder kriterierne for akkreditering, kan DANAK tilbagekalde eller suspendere hele eller dele af en akkreditering.

DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18 gør det muligt for DANAK at rejse afvigelser overfor certificeringsorganet, hvis certificeringsorganet mangler viden og kompetencer inden for



arbejdsmiljø, herunder nødvendigt branchekendskab eller kompetencer til identifikation af de væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger og arbejdsmiljølovgivning herunder i relation til psykisk arbejdsmiljø.

Bekendtgørelse 1191/2013 og Bekendtgørelse 1193/2013 indeholder betingelser for, hvordan virksomheder opnår et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat og en Krone-smiley på Arbejdstilsynets hjemmeside. Bekendtgørelserne indeholder begge særkrav, om hyppighed af besøg på virksomheder med flere lokaliteter. Bekendtgørelse 1191/2013 indeholder særkrav om, at den certificerede virksomheden ikke må have væsentlige arbejdsmiljøproblemer, dvs. problemer der vil kunne føre til et påbud i henhold til lov om arbejdsmiljø, og at virksomheden skal inddrage sine medarbejdere eller deres repræsentanter i fastlæggelse, implementering og evaluering af arbejdsmiljøpolitikken, kortlægning og vurdering af arbejdsmiljøet og udarbejdelse af handlingsplaner. Bekendtgørelse 1193/2013 indeholder derudover særkrav til virksomhedens arbejde med "rummeligt arbejdsmarked" og "sundhedsfremme" og at virksomheden skal udarbejde og ajourføre en årlig arbejdsmiljøredegørelse. Derudover fastsætter begge bekendtgørelser, at certificeringsorganer skal kontrollere alle produktionsenheder på virksomheden inden for en periode på 6 år, og at nye produktionsenheder skal være kontrolleret senest i den efterfølgende certificeringsperiode. Disse særkrav skal være efterlevet, som en del af virksomhedens arbejdsmiljøledelsessystem, som skal certificeres af et akkrediteret certificeringsorgan, hvis virksomheden ønsker et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat.

Bekendtgørelse 1191/2013 og Bekendtgørelse 1193/2013 fastsætter regler for klager over certificering. Klager skal sendes til certificeringsorganet og kan ikke indbringes for en administrativ myndighed. DS/EN ISO/IEC 17021:2011 har ret vidtgående krav til certificeringsorganets klageproces, men processen for klager er ikke afhængig af, hvilket ledelsessystem, der er tale om og retter sig derfor ikke specifikt mod arbejdsmiljøcertificering.

Sammenhæng mellem virksomhedstype og arbejdsmiljøets kompleksitet findes bilag 1 i DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14.

En skematisk oversigt over gældende og mulige fremtidige krav til certificeringsorganet vedr. arbejdsmiljøcertificering findes i TABEL 1 i slutningen af dette dokument.

## **Del 2: Kortlægning af hvordan DANAK i praksis akkrediterer og fører tilsyn med certificeringsorganerne**

Grundlaget for DANAK's arbejde er DS/EN ISO/IEC 17011:2004, som fastsætter internationalt vedtagne krav til akkrediteringsorganer. DANAK evalueres hvert fjerde år af et EA-bedømmelseshold. Her vurderes det, om DANAK lever op til DS/EN ISO/IEC 17011:2004.

### **2.1 Hvordan foregår DANAK's arbejde i praksis?**

#### **2.1.1 Ansøgning – vurdering af ansøgers kvalitetsdokumentation**

Når DANAK akkrediterer en ansøgende virksomhed, er det en anerkendelse og bekræftelse af, at ansøgeren løser sine opgaver på kompetent vis. Hvis der er tale om akkreditering til arbejdsmiljøcertificering anvendes bl.a. akkrediteringsstandarden DS/EN ISO/IEC 17021 og DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18 (se ovenfor) samt flere underliggende kravdokumenter og vejledninger, som relaterer sig til certificering af ledelsessystemer.

Når DANAK har modtaget ansøgningen, udpeges en ledende assessor som ansvarlig for akkrediteringsprocessen. Den ledende assessor udgør sammen med en særligt sagkyndig med specifik arbejdsmiljøerfaring i de aktiviteter, som akkrediteringen omfatter, det samlede bedømmelsesteam.

DANAK gennemgår den dokumentation, som ansøger fremsender, og vurderer, om dokumentationen er tilfredsstillende og opfylder akkrediteringstandarder og andre relevante krav. Hvis ikke, vil ansøger få mulighed for at revidere materialet eller sende supplerende oplysninger.

#### **2.1.2 Bedømmelse – kontor- og markbesøg**

DANAK's bedømmelsesteam vurderer, hvornår ansøgers dokumentation er tilfredsstillende, hvorefter DANAK's bedømmelsesteam udfører et egentligt akkrediteringsbesøg hos ansøger.

I forbindelse med akkreditering til arbejdsmiljøcertificering, vil der både være tale om kontorbesøg, hvor DANAK bedømmer ansøgers administrative funktioner, og et markbesøg, hvor DANAK bedømmer ansøgers auditorer og tekniske eksperter ved arbejdsmiljøcertificering på en virksomheds lokaliteter.

DANAK's bedømmelsesteam vurderer her, om ansøgers kvalitetssystem, som er opbygget i overensstemmelse med bl.a. DS/EN ISO/IEC 17021 og Akkrediteringsbestemmelse 14 er implementeret hos ansøger. Her auditeres relevant personale hos certificeringsorganet. Der kan rejses afvigelser ved både kontor- og markbesøg. Afvigelse skal være lukket med tilfredsstillende korrigerende handlinger, inden der kan indstilles til akkreditering. Derefter aftaler man en tidsfrist for gennemførelse af korrigerende handlinger i forhold til afvigelse. Certificeringsorganer skal derefter udarbejde forslag til korrigerende handlinger til DANAK inden tidsfristen.

DANAK sikrer derefter, at de korrigerende handlinger er effektive, dvs. at certificeringsorganets kvalitetssystem så vidt muligt indrettes på en måde, så afvigelse ikke sker igen. En afvigelse fra DANAK på et markbesøg kunne fx være, hvis certificeringsorganets auditor har klassificeret en afvigelse forkert på en audit. Måske har auditor klassificeret afvigelsen som en bemærkning i stedet for en afvigelse. Dette er en ret afgørende fejl, fordi en afvigelse er en manglende efterlevelse af et krav, mens en bemærkning er en u hensigtsmæssighed eller en tilfældig fejl. En afvigelse skal lukkes med en korrigerende handling, men det skal en bemærkning ikke nødvendigvis.

Derfor vil det, der egentlig er en afvigelse, men er klassificeret som en bemærkning (dvs. den manglende efterlevelse af et krav), ikke nødvendigvis blive systematisk korrigeret af virksomheden.

Certificeringsorganet vil, efter de har modtaget en afvigelse, undersøge, om der er tale om et forhold, der gælder den enkelte auditors kompetenceniveau, eller at forholdet omfatter alle auditorer.

Certificeringsorganets korrigerende handling kunne typisk være, at proceduren for oplæring af auditorer revideres til at fokusere mere på klassificering af afvigelser. Derudover kunne den korrigerende handling omfatte, at virksomhedens auditorer snarest efterfølgende undervises i klassificering af afvigelser. DANAK vil følge op på, om den korrigerende handling fungerer på kommende besøg. Hvis DANAK vurderer, at afvigelserne er for alvorlige/grundlæggende, kan der blive tale om yderligere kontor- eller markbesøg.

### **2.1.3 Indstilling til akkreditering**

Når ledende assessor vurderer, at alle certificeringsorganets afvigelser er lukket på tilfredsstillende vis, dvs. at korrigerende handlinger er sat i værk og vurderes at være effektive, indstiller DANAK's ledende assessor til akkreditering. Her vil den ledende assessor aflevere dokumentation i form af bl.a. rapporter samt dokumentation for lukning af afvigelserne til DANAK's akkrediteringskomité sammen med en indstilling om akkreditering. Komiteen træffer afgørelse om akkreditering af certificeringsorganet. Medlemmerne af DANAK's akkrediteringskomité består typisk af DANAK's kvalitetschef samt en ledende assessor, der har erfaring fra samme område. Akkrediteringskomitéen sammensættes på ny, hver gang akkrediteringskomitéen indkaldes. Medlemmer af akkrediteringskomitéen må ikke have deltaget i sagsbehandlingen. På den måde sikres en uvildig sidste bedømmelse af, om alting har den rette kvalitet, og alle procedurer er fulgt.

### **2.1.4 Afgørelse**

Når afgørelsen om akkreditering er truffet, bliver afgørelsen samt et akkrediteringsdokument sendt til certificeringsorganet. Samtidig bliver certificeringsorganets navn, kontaktoplysninger og en fortegnelse over de aktiviteter, som virksomheden er akkrediteret til, offentliggjort på DANAK's hjemmeside. En akkreditering gælder normalt for fire år. Til akkrediteringsdokumentet er der knyttet et bilag, der viser, hvilke branchekoder, certificeringsorganet må arbejdsmiljøcertificere inden for.

### **2.1.5 Tilsyn med akkrediteringen og re-akkreditering**

DANAK gennemfører et antal tilsynsbesøg, som skal gennemføres i løbet af akkrediteringsperioden for at vurdere, om virksomheden fortsat lever op til kravene. Ved akkreditering til arbejdsmiljøcertificering foretager DANAK ét kontorbesøg og ét markbesøg om året pr. certificeringsorgan. Der bliver udarbejdet en besøgsrapport med anbefaling om opretholdelse af akkrediteringen.

Hvis der findes afvigelser, udarbejdes en afvigelsesrapport, og der aftales en tidsfrist for korrigerende handlinger. Hvert fjerde år gennemføres der en re-akkreditering, hvor certificeringsorganets dokumentation skal gennemgås på ny. Der gennemføres kontor- og markbesøg, rapporteres, afvigelser behandles, og bedømmelsesteamet indstiller til re-akkreditering. Akkrediteringskomitéen træder sammen igen, og afgørelsen bliver truffet og meddelt til certificeringsorganet.

### **2.1.6 Suspendering af en akkreditering**

Der er mulighed for, at afvigelser konstateret ved for eksempel et tilsynsbesøg er så alvorlige, at bedømmelsesteamet indstiller til suspendering eller tilbagetrækning af en akkreditering.

Akkrediteringskomitéen træder sammen igen i sådanne tilfælde. En suspendering kan maksimalt vare i seks måneder. Hvis årsagen til suspenderingen ikke er fjernet inden de seks måneder, vil akkrediteringen ophøre. Det vil fremgå af registret over akkrediterede virksomheder på DANAK's hjemmeside, om en akkreditering er suspenderet.

### **2.1.7 Ændring af en akkreditering**

Certificeringsorganet kan på ethvert tidspunkt anmode om ændring i akkrediteringen. Fx kan certificeringsorganet have fået en ny kunde, hvorfor certificeringsorganet skal søge om akkreditering til en ny branchekode. Der kan også være tale om, at der er kommet en ny udgave af den standard, som certificeringsorganet er akkrediteret til at certificere efter og som der derfor skal være overensstemmelse med. Ved behandling om ændring af en akkreditering, vurderer ledende assessor og særligt sagkyndig, om ændringen kan godkendes ved en gennemgang af dokumenter eller om der er behov for et supplerende bedømmelsesbesøg hos virksomheden.

### **2.1.8 Ophør af akkreditering**

Hvis virksomheden ikke vil forny akkrediteringen, udløber den, når akkrediteringsperioden slutter. Virksomheden kan også selv vælge at opsig sin akkreditering, for eksempel hvis den ikke længere mener at leve op til kravene i en akkreditering eller pga. manglende kunder inden for akkrediteringen.

## **2.2. Kompetencer hos DANAK's bedømmelsesteam og akkrediteringskomité**

Inden en ledende assessor bliver frigivet til at lede et bedømmelsesteam, gennemfører den ledende assessor en uddannelse på gennemsnitligt et halvt år. Denne uddannelse består i auditorkurser, kurser i internationale standarder, og DANAK's øvrige krav, sidemandsoplæring, og selvstændig gennemførelse af bedømmelser under overvågning. Kollegaen, der overvåger, er kvalificeret inden for det område, hvor den nye ledende assessor skal udføre selvstændige bedømmelser. Til slut gennemfører den nye ledende assessor, som leder af bedømmelsesteamet et fuldt kontorbesøg under overvågning af sin sektionsleder. Hvis ledende assessor klarer dette besøg tilfredsstillende frigives ledende assessor til det pågældende område. At ledende assessor leder et bedømmelsehold betyder bl.a. at pågældende skal kunne samarbejde før, under og efter besøget med en eller flere særligt sagkyndige. Ledende assessor deltager løbende i kurser vedr. akkrediteringsstandarderne. Ledende assessor overvåges hvert tredje år af en kollega eller sin sektionsleder, således at det sikres, at ledende assessor opretholder sine kompetencer.

DANAK's særligt sagkyndige er typisk erfarne fagchefer eller specialister fra produktionsvirksomheder eller rådgivende ingeniørvirksomheder, som har detailviden om arbejdsmiljø og de brancher, som de akkrediterede certificeringsorganer er akkrediteret indenfor. Inden en særligt sagkyndig kontraktansættes i DANAK, skal denne til samtale med sektionsleder og en ledende assessor, som leder bedømmelsesteam inden for det område, som den særligt sagkyndige ansættes til. De særligt sagkyndige evalueres hvert år af DANAK. Her indrapporterer ledende assessor, om den særligt sagkyndige stadig kan betragtes som værende kompetent til opgaven.

## **2.3 Arbejdet i DANAK's Sektorudvalg for Certificering**

DANAK's Sektorudvalg for Certificering er et dialogforum, hvor DANAK's interesser inden for bl.a. arbejdsmiljø mødes. Her deltager fx repræsentanter fra akkrediterede certificeringsorganer, fra Dansk Industri og fra Arbejdstilsynet. Her diskuteres nye standarder og myndighedskrav både i høringsfasen og inden implementering. Hvis der er uenighed om fortolkning af akkrediteringskrav, tages det også op her. Interessenterne får også her indsigt i DANAK's aktiviteter på det internationale område.

## **2.4 DANAK's håndtering af klager**

Hvis DANAK modtager en klage om arbejde eller beslutninger udført af akkrediterede certificeringsorganer, kan den ansvarlige ledende assessor sikre sig, at klagen er fremført overfor certificeringsorganet.

Certificeringsorganers behandling af en klage kan ikke påklages til DANAK, men DANAK kan modtage oplysninger om certificeringsorganers klagebehandling, som kan indgå i bedømmelsen af det enkelte certificeringsorgan.

Ved DANAK's behandling af en klage over certificeringsorganet vurderer sektionsleder og ledende assessor, hvordan certificeringsorganet skal orienteres. DANAK kan vælge at reagere på klagen på en eller flere af følgende måder:

- Anmode certificeringsorganet om en redegørelse inden for en given frist.
- Foretage et ekstraordinært tilsynsbesøg.
- Sørge for at henvendelsen behandles ved næste besøg.
- Information til klager (hvis klage vurderes at skyldes manglende viden om krav til akkreditering/godkendelse)
- Hvis en klage udgør en risiko for udstedte certifikater/godkendelse skal det vurderes om myndigheder skal orienteres, og DANAK skal tage de fornødne forholdsregler i den forbindelse.

Certificeringsorganet orienteres løbende om fremdriften i sagsbehandlingen, og klageren får besked om, at sagen behandles hos DANAK.

### **2.5 Anonymiserede eksempler på, hvilke kriterier certificeringsorganet anvender ved godkendelse af auditorer og auditteams i forbindelse med arbejdsmiljøcertificering (herunder certificeringsorganets hensyntagen til branchekode)**

DANAK sikrer sig, ved de årlige kontor- og markbesøg, at akkrediteringskrav til kvalifikationer, kompetencer, branchekendskab og viden om arbejdsmiljø efterleves af certificeringsorganet. DANAK's bedømmelsesteam består ved både kontor- og markbesøg af en ledende assessor og en særligt sagkyndig med speciale inden for arbejdsmiljø. Ved re-akkreditering hvert fjerde år, foretager DANAK en dokumentgennemgang.

Ved kontorbesøget foretager DANAK ved re-akkreditering en gennemgang og audit af hele certificeringsorganets kvalitetssystem og ved årlige tilsyn audit ved stikprøve i certificeringsorganets ledelsessystem. Her sikrer DANAK, at certificeringsorganet lever op til gældende akkrediteringskrav, herunder supplerende danske særkrav. Implementering af kravene undersøger DANAK ved interview af certificeringsorganets ledelse og øvrige personale. Det bliver undersøgt, om ledelse og personale følger certificeringsorganets procedurer og tjeklister, og om de bl.a. har de fornødne arbejdsmiljøkompetencer. Hvis ikke, giver DANAK afvigelser på kontorbesøget.

Ved markbesøg overværer DANAK certificeringsorganets gennemførelse af en arbejdsmiljøcertificering. Her undersøger DANAK, om auditteamet har de fornødne kompetencer og kendskab til arbejdsmiljø og arbejdsmiljøcertificering og overholder akkrediteringskrav og egne procedurer. Hvis ikke giver DANAK afvigelser.

Nedenfor er der indhentet svar fra de tre certificeringsorganer, som er akkrediteret til arbejdsmiljøcertificering af DANAK, og DANAK har efterspurgt eksempler hos de tre certificeringsorganer på kompetencekriterier, procedurer til efterlevelse af arbejdsmiljølovgivning og vægtning af væsentlige arbejdsmiljøforhold samt procedurer for håndtering af klager:

**Svar fra Certificeringsorgan 1 (svar angivet i kursiv):**

1. Eksempler på, hvilke kompetencekriterier, de forskellige certificeringsorganer har opstillet til deres auditører og audithold, i forhold til de forskellige virksomhedstyper (brancher), der skal certificeres og auditeres: *Alle auditører er kvalificeret dels ved en teoretisk auditoruddannelse af 5 dages varighed med en to timers skriftlig eksamen. Kurset er typisk akkrediteret/certificeret af en uvildig organisation fx IRCA. Praktisk uddannelse består typisk af on-the job træning af ca. 20 dages varighed. Først som observatør, herefter som med-auditor og sluttelig som team Leader under supervision. Alle virksomhedstyper inddeles i primært 3 kompleksitetsgraderinger med kriterier opstillet for godkendelse af kompetence til brancheområderne.*
2. Eksempler på procedurer, der omfatter og sikrer, at de virksomheder, der ønsker at blive certificeret, opfylder legale krav i arbejdsmiljølovgivningen, og at certificeringsorganet kontrollerer, at der på virksomheder, der ønsker at blive certificeret, ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der ville kunne medføre et påbud fra Arbejdstilsynet: *Alle audithold består af en systemekspert (team Leader) der har et indgående kendskab til auditgrundlaget samt en specialist med kendskab til branchens arbejdsmiljømæssige og lovgivningsmæssige forhold. Auditholdet kan bestå af en person, hvis denne har de nævnte kompetencer eller flere personer for at kunne dække kompetencekravet samlet. Der gennemføres regelmæssige kalibrerings-/tolkningsmøder for auditører. Lovkrav auditeres årligt, og ved lovovertrædelser rejses væsentlige afvigelser. Afvigelser SKAL lukkes af virksomheden før modtagelse af certifikat.*
3. Eksempler på, hvordan certificeringsorganerne vægter de forskellige arbejdsmiljøforhold, udfører audit og giver afvigelser i forhold til disse: *Vægtning af arbejdsmiljøforhold optræder bl. a. i 1) kategoriseringen af afvigelser (lovovertrædelse = væsentlig afvigelse), 2) brug af specialist i komplekse dele af virksomheden (eksempelvis produktionsområder). Arbejdstilsynets vejvisere vil ofte danne udgangspunkt i denne vurdering, der foretages af team leder i planlægningen af audit.*
4. Beskrivelse af, hvordan klager i praksis håndteres: *Klageprocedure fremgår af certificeringsorganets hjemmeside. Klager til virksomheden auditeres årligt af certificeringsorganet. Alle klager registreres og der udpeges en ansvarlig for håndtering af klagen. Et første svar vil blive sendt til klageren indenfor 10 arbejdsdage. Den ansvarlige for håndtering af klagen skal iværksætte en analyse, samt beslutte hvorvidt der er behov for en øjeblikkelig eller korrigerende handling. Ved tilbagevendende sager og appeller fra samme klageindgiver, vil upartisk personale blive anvendt, når relevant. Et skriftligt svar skal udarbejdes og fremsendes til klageren. Klageren underrettes om muligheden for at eskalere en klage i tilfælde af et utilfredsstillende svar. Klager behandles i fortrolighed.*

**Svar fra Certificeringsorgan 2 (svar angivet i kursiv):**

1. Eksempler på, hvilke kompetencekriterier, de forskellige certificeringsorganer har opstillet til deres auditører og audithold, i forhold til de forskellige virksomhedstyper (brancher), der skal certificeres og auditeres: *Auditteamet skal opfylde kompetencekriterier vedr. både Lead Auditor og Teknisk ekspert. Auditteamet kan bestå af én eller flere personer, bare kompetencerne er til stede.*

*Lead Auditor vurderes i forhold til følgende kriterier:*

- a) Viden om virksomhedsledelse*
- b) Viden om følgende i relation til certificering:*
- c) Termer og definitioner i relation til arbejdsmiljøledelse*
- d) Arbejdsmiljøledelsesprincipper, værktøjer, metoder, teknikker og anvendelse af PDCA.*
- e) Struktur for arbejdsmiljøledelsesdokumentation, hierarki og sammenhæng.*
- f) Gyldighedsområder.*
- g) Viden om specifik ledelsessystem-standard/normative dokumenter*
- a) Viden om specifik ledelsessystemstandard/normative dokumenter i relation til certificering ved:*
- h) Kendskab til arbejdsmiljøledelse OHSAS 18001 og normative dokumenter herfor, fx vejvisere fra Arbejdstilsynet og arbejdsmiljølovkrav.*
- i) Viden om audit principper, praksis og*
- j) Akademisk teknisk uddannelse på mindst BSc-niveau eller tilsvarende og*
- k) Kendskab til generisk terminologi inden for arbejdsmiljøcertificering*
- l) Kendskab til arbejdsmiljøforhold generelt*
- m) Erfaring med at verificere relevante arbejdsmiljøforhold. Kompetencer vedr. auditprincipper, praksis og teknikker ved: 5 dages Lead Auditor kursus med eksamen – fx MIL21*
- n) kompetenceoverførsel fra andre Lead Auditor-kurser: + Kursus i OHSAS 18001.*

*Auditor og Lead Auditor oplæres ved sidemandsoplæring og monitorering ved mindst 2 audits – dog efter konkret vurdering af auditerfaring.*

*Den tekniske ekspert vurderes i forhold til følgende kriterier: Den tekniske ekspert skal have demonstreret anvendelse af viden om arbejdsmiljøforhold inden for kundens tekniske område (branchekode).*

*De specifikke krav til vurdering af kompetencer findes i Arbejdsmiljøvejviser og kan omfatte (bruttoliste): Ergonomisk arbejdsmiljø (herunder fysisk arbejde og belastende arbejdsstillinger, hjælpemidler og metoder), hudbelastninger (herunder vådt arbejde) kemi (herunder rengøringsmidler, allergirisiko, kræftfremkaldende stoffer), psykisk arbejdsmiljø (herunder alenearbejde, natarbejde, kommunikation og overfaldsrisiko), risiko for ulykker, unges arbejde, vibrationer (hånd-arm-vibrationer, helkropsvibrationer), støj, støv (vedvarende, generende, impuls), indeklime (kulde, varme, træk), biologi (diverse agenser, bakterier, virus), lovkrav.*

2. Eksempler på procedurer, der omfatter og sikrer, at de virksomheder, der ønsker at blive certificeret, opfylder legale krav i arbejdsmiljølovgivningen, og at certificeringsorganet

kontrollerer, at der på virksomheder, der ønsker at blive certificeret, ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der ville kunne medføre et påbud fra Arbejdstilsynet: *Lead Auditor og Teknisk ekspert skal overvåges ved godkendelse. I forbindelse med denne overvågning er et af kriterierne for godkendelse, at Teknisk ekspert skal have indsigt i lovgivning for det auditerede område.*

3. Eksempler på, hvordan certificeringsorganerne vægter de forskellige arbejdsmiljøforhold, udfører audit og giver afvigelser i forhold til disse: *Finder sted bl. a. ved kategoriseringen af afvigelser (lovovertrædelse = afvigelse) og brug af teknisk ekspert. Arbejdstilsynets vejvisere anvendes, når audit planlægges.*
4. Beskrivelse af, hvordan klager i praksis håndteres: *Klagen skal altid være skriftlig, gerne via email, og være stilet til certificeringsorganets direktør. Hvis der klages over en beslutning certificeringsorganet har foretaget, skal klagen indsendes senest 4 uger efter, at beslutningen er foretaget. Klagen behandles af afdelingschefen for området eller direktøren. Medarbejdere, der har været involveret i din certificeringsproces kan ikke deltage i beslutningen om klagen. Klager vil modtage bekræftelse på modtagelse af klagen og evt. opklarende spørgsmål. Klageren vil indenfor 2-4 uger vil modtage en plan for klagebehandlingen incl. kontaktperson, beskrivelse af klagen og den forventede svartid. Herefter modtager klageren en skriftlig (evt. via email) afgørelse på klagen, samt angivelse af eventuelle ankemuligheder.*

#### **Svar fra Certificeringsorgan 3 (svar angivet i kursiv):**

1. Eksempler på, hvilke kompetencekriterier, de forskellige certificeringsorganer har opstillet til deres auditører og audithold, i forhold til de forskellige virksomhedstyper (brancher), der skal certificeres og auditeres: *Alle teams skal have kompetence for de områder som det auditerede virksomhed skal certificeres indenfor. Teamet skal dække virksomhedens branche koder.*
2. Eksempler på procedurer, der omfatter og sikrer, at de virksomheder, der ønsker at blive certificeret, opfylder legale krav i arbejdsmiljølovgivningen, og at certificeringsorganet kontrollerer, at der på virksomheder, der ønsker at blive certificeret, ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der ville kunne medføre et påbud fra Arbejdstilsynet: *Auditorer trænes indenfor deres område minimum 3 gange pr. år, alle virksomheder, der certificeres tjekkes for diverse udeståender inden certifikatet kan udstedes, vi får tillige informationer fra AT omkring vores eksisterende kunder, hvis der er problemer. Der udstedes intet certifikat, før alle udeståender med AT er håndteret og ikke fremgår på AT's system.*
3. Eksempler på, hvordan certificeringsorganerne vægter de forskellige arbejdsmiljøforhold, udfører audit og giver afvigelser i forhold til disse. *Alle disse resulterer i Major afvigelser. De kan ikke klassificeres som Minor afvigelser, og det afstedkommer opfølgingsbesøg on site, hvis virksomheden får en Major afvigelse.*
4. Beskrivelse af, hvordan klager i praksis håndteres. *Vi beder altid om at få klagen på skrift. Der rejses en observation rapport i vores kvalitetssystem. Denne undersøges på samme måde som alle andre afvigelser, med root cause analyse, correction og corrective action.*



Der er i kravene til certificeringsorganer relativt stor metodefrihed, og certificeringsorganerne har, som det kan ses, valgt forskellige metoder til at opfylde kravene. Det er DANAK's opfattelse fra kontor- og markbesøg, at certificeringsorganerne arbejder meget seriøst med, inden for de fastsatte rammer, at udføre audits, der har værdi for de virksomhederne og for virksomhedernes arbejdsmiljø.

## 2.6 Anonymiserede eksempler på afvigelser, som DANAK har givet til certificeringsorganer akkrediteret til arbejdsmiljøcertificering, herunder oplysninger om evt. suspenderede/ tilbagetrukne akkrediteringer (med begrundelser)

I nedenstående skema ses konkrete eksempler på afvigelser rejst af DANAK i 2015:

Kravdokument	Afvigelse
<i>Kontorbesøg</i>	
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.11	Afvigelser er fejlagtigt lukket med korrektioner, uden at der er beskrevet specifikke planlagte korrigerende handlinger for at fjerne roden til afvigelsen.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.9.6	Klassificering af afvigelser på lov- og systemkrav følger ikke certificeringsorganets procedure. Afvigelser på maskinsikkerhed og arbejdspladsbrugsanvisninger er klassificeret som bemærkninger, selv om der er tale om lovkrav.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.4.1	Begrundelse for fastlæggelse af audittid er mangelfuldt registreret.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 5.2.9	Det er uklart om certificeringsorganet opfylder kravet om upartiskhed, da det fremgår af begrundelsen for reduktion af audittid, at certificeringsorganet har udarbejdet virksomhedens ledelsessystem, hvilket certificeringsorganet ikke må.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 7.4	Certificeringsorgan kunne ikke demonstrere ajourførte registreringer af personalets kompetencer.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 7.2.8	Certificeringsorganets proces til at identificere behovet for uddannelse ses ikke dokumenteret.
<i>Markbesøg</i>	
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.2.3.b)	Bekendtgørelse 1191/2013 nævnes ikke i programmet, selv om virksomheden har Krone-smiley på Arbejdstilsynets hjemmeside.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.9.6	Virksomhedens arbejdsmiljø indeholdt ikke en forpligtelse til forebyggelse af skader og arbejdsrelateret sygdom, hvilket Lead Auditor ikke bemærkede.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.9.5	Lead auditor anvendte ikke tjekliste, som foreskrevet af certificeringsorganet
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.11	Termen "bemærkning" er ikke tilstrækkeligt forklaret i auditrapporten. Kunden kan ikke tydeligt

Kravdokument	Afvigelse
	se, at bemærkninger skal lukkes inden recertificering.
DS/EN ISO/IEC 17021:2011, pkt. 9.1.9.1	Afviselser, bemærkninger og forbedringer var ikke nedskrevet ved slutningen af audit, hvilket certificeringsorganets procedure forskriver.

DANAK har ikke suspenderet akkrediteringen af certificeringsorganer på arbejdsmiljøcertificering pga. mangelfuld efterlevelse af akkrediteringskrav. Afviselserne er hidtil lukket med tilfredsstillende og effektive korrigerende handlinger.

## 2.7 Diskussion og konklusion vedr. redegørelsens del 2

DANAK bedømmer i forbindelse med dokumentgennemgang, kontor- og markbesøg om certificeringsorganer efterlever gældende krav. Hvis ikke, rejser DANAK afviselser, og efterfølgende korrigeres certificeringsorganets ledelsessystem, således at det så vidt muligt sikres, at certificeringsorganet igen efterlever gældende krav. Hvis et certificeringsorgan misligholder sin akkreditering suspenderes certificeringsorganets akkreditering. DANAK har ikke hidtil suspenderet certificeringsorganer, som udfører arbejdsmiljøcertificering.

De tre certificeringsorganer, som er akkrediteret af DANAK, ses ved DANAK's tilsyn på årlige kontor- og markbesøg at efterleve akkrediteringskravene vedr. kompetencer, herunder hensyntagen til kompetencekrav rettet mod brancher, væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger og lovgivning. Akkrediteringskravene vedr. proces i form af tjeklister, auditprogrammer, auditplaner og auditrapporter mv., ses også generelt opfyldt.

Det er også DANAK's erfaring, at de 3 certificeringsorganer råder over tilstrækkeligt og kompetent personale både til administration af akkrediteringen og til udførelse af audit.

DANAK oplever dog, at certificeringsorganer er i skarp konkurrence på pris med hinanden. Det betyder, at planlægning og udførelse af arbejdsmiljøaudit bliver presset. Auditteams skal ofte auditere tre standarder på én gang (fx kvalitet, miljø og arbejdsmiljø) inden for meget kort tid. Certificeringsorganerne opfylder generelt akkrediteringskravene til audittid, men presser kravene til grænsen.

Den forholdsvis korte tid til audit forårsager, at certificeringsorganernes planlægning og audit kunne være mere grundig. Auditteamet kan også pga. tidspres føle sig tvunget til ikke at følge certificeringsorganets procedurer, som auditteamet ellers er forpligtet til. Rapportering, og registreringer af objektive vidnesbyrd i øvrigt, bliver, også pga. tidsmangel, ofte meget kortfattet og meget lidt informativt for udenforstående, herunder den virksomhed, der skal certificeres. DANAK rejser ved tilsyn med certificeringsorganer ofte afviselser, som har relation til disse forhold.

### **3 DANAK's vurdering af behov for og anbefalinger til at styrke kvaliteten i arbejdsmiljøcertificeringen**

I nærmeste fremtid forventes EA at vedtage dokumentet EA-3/13 M: 2016 "EA Document of the Application of ISO/IEC 17021 for the Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OH&SMS)". EA (European Accreditation) er Europas samarbejdsorganisation for akkrediteringsorganer.

Dokumentet er udarbejdet af en teknisk arbejdsgruppe under certificeringskomiteen i EA med henblik på at skabe en fælles tilgang til akkreditering af certificeringsorganer, som certificerer arbejdsmiljøledelsessystemer. Det er hensigten, at kravene i dokumentet er obligatoriske. EA-dokumentets status er pt. at det er vedtaget i EA's certificeringskomité, og herefter vil blive sendt til endelig afstemning bl.a. EA's medlemmer og forventes vedtaget i slutningen af maj måned.

Indholdet af dette dokument ser i nuværende status ud til at kunne erstatte DANAK's akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18.

Nedenfor gennemgås dokumentets krav til certificeringsorgan i summarisk form:

#### **3.1 Fremtidige formelle obligatoriske internationale krav, specifikt beskrevet i EA-3/13 M 2016 "EA Document on the Application of ISO/IEC 17021 for the Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OH&SMS)"**

##### **3.1.1 Kvalifikationer/kompetencer og branchekendskab og løbende opdatering af viden**

I appendix A i dokumentet stilles der krav til indhold af specifikke kompetencekriterier for auditteams hos certificeringsorganer, der auditerer arbejdsmiljø. Der kræves viden om:

- Terminologi inden for arbejdsmiljø, sundhed og sikkerhed
- National lovgivning, der implementerer Rådets direktiv 89/391/EEC "OHS-Framework Directive" inden for arbejdsmiljø, sundhed og sikkerhed (Rammedirektivet)
- Arbejdsmiljølovgivning i de lande, hvor certificeringsorganet udfører audits.
- Ledelsessystemstandarder inden for arbejdsmiljø, sundhed og sikkerhed
- Metoder og redskaber til måling, evaluering, analyse og evaluering af præstationer inden for arbejdsmiljø, sundhed og sikkerhed
- Metoder til risikovurdering og -rådgivning
- Specifikke arbejdsmiljø-, sundheds- og sikkerheds- risici inden for de brancher, som certificeringsorganer certificerer indenfor.
- Arbejdsmiljø-, sundheds- og sikkerhedslovgivning og risiko for arbejdsulykker for hvert produkt og proces hos de kunder, som certificeringsorganer certificerer til arbejdsmiljøledelse. Her skal certificeringsorganer kunne demonstrere viden svarende til niveau defineret af EU-medlemsstaterne i Rådets Direktiv 89/391/EEC, 12. juni 1989, (Rammedirektivet) artikel 7, § 8. Viden om arbejdsulykker skal indbefatte viden om ergonomi, vibration, støj og stråling, brand og eksplosion, eksponering for stråling og magnetiske felter, temperatur, biologiske faktorer, udstyr, maskinsikkerhed.

### **3.1.2 Procedurer mv., som sikrer certificerede virksomheders opfyldelse af legale krav samt kontrol af, at der på certificerede virksomheder ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer (forhold, som ville udløse påbud ved besøg fra Arbejdstilsynet)**

Ansøgningen om certificering fra virksomheden skal indeholde en identifikation af væsentlige arbejdsmiljøpåvirkninger (-risici), evt. farlige materialer/produkter anvendt i virksomhedens proces, og hvilken del af arbejdsmiljølovgivningen, der er specielt relevant for virksomheden.

Certificerede virksomheder skal informere certificeringsorganet, hvis der er sket ulykker eller lovbrud, der har nødvendiggjort involvering af relevante myndigheder.

EA-3/13 M:2016, Appendix B fastsætter også omfattende obligatoriske krav til certificeringsorganets beregning af audittid. Her opereres der med en kompleksitetsinddeling af brancher i høj, mellem og lav kompleksitet. Når audittiden skal beregnes indgår parametre som effektivt personaleantal og kompleksitet (risikokategori), gentaget arbejde, skifteholdsarbejde, tilstedeværelse af midlertidigt uddannet personale. Dokumentet nævner faktorer, der typisk vil forøge audittiden: Kompliceret logistik, flersproget virksomhed, meget stor lokalitet, kompliceret lovgivning, komplekse processer, midlertidige lokaliteter, høj ulykkesrate, ny lovgivning, mange underleverandører, tilstedeværelse af eksplosiver eller farlige stoffer på virksomheden. Dokumentet nævner faktorer, der typisk vil formindske audittiden: Modenhed af ledelsessystemet, indgående kendskab til virksomhedens ledelsessystem.

Tabel OH&SMS 1 i samme dokument viser sammenhængen mellem effektivt antal af personale, kompleksitet og den helt konkrete audittid, beregnet i audiddage, der som hovedregel skal anvendes ved det indledende certificeringsaudit.

Appendix C i dokumentet handler om efterlevelse af gældende lovgivning.

Her fremgår det, at certificeringsorganet skal evaluere og bekræfte, at virksomhedens ledelsessystem er effektivt, hvad angår efterlevelse af gældende lovgivning både ved dokumentgennemgang af ledelsessystemet og ved gennemgang af produktionen. Certificering kan ikke ske, før dette er sket. Ved efterfølgende overvågningsaudits skal ledelsessystemet auditeres igen, således at det sikres, at gældende lovgivning altid overholdes. Hvis der gentagne gange konstateres lovbrud kan virksomheden ikke vedholde sit certifikat, men certifikatet skal suspenderes eller tilbagetrækkes.

En skematisk oversigt over gældende og mulige fremtidige krav til certificeringsorganer vedr. arbejdsmiljøcertificering findes i TABEL 1 i slutningen af dette dokument.

### **3.2 Diskussion og konklusion vedr. redegørelsens del 3**

EA-3/13 M:2016 fastsætter omfattende obligatoriske krav til certificeringsorganer ved audit af arbejdsmiljøcertificering, herunder til fastsættelse af audittid. Dokumentet forventes, hvis det vedtages i sin nuværende form, at kunne erstatte det danske særkrav i DANAK's Akkrediteringsbestemmelse 14 og Retningslinie 18.

DANAK forventer ikke, at EA-3/13 M:2016 vil ændre certificeringsorganers pres og konkurrence på fastsættelse af audittiden. DANAK vurderer, at certificeringsorganer, med deres nuværende model, med få justeringer lige akkurat vil kunne leve op til de obligatoriske krav i EA-3/13 M:2016.

De tilbud og kontrakter på arbejdsmiljøcertificering, som de enkelte certificeringsorganer vinder, er pt. meget presset i forhold til allokering af audittid. Omfanget af den stikprøve, der auditeres, dybden af audit og rapportering kunne klart forbedres, hvis der var mere tid til rådighed til audit.

Arbejdsmiljøcertificering er generelt en frivillig ordning for den enkelte virksomhed. I virksomhedens overvejelser om valg af certificeringsorgan indgår, om pris og fordele forbundet med certificering balancerer. Certificeringsopgaver er ofte i udbud, og de danske certificeringsorganer konkurrerer med udenlandske certificeringsorganer om kontrakter på det danske marked og i udlandet.

Kravene til allokering af audittid gøres klarere med det nye internationale kravdokument fra EA. DANAK's mulighed for håndhævelse af kravene bliver dermed bedre, og danske certificeringsorganer kan dermed konkurrere på ens vilkår med udenlandske certificeringsorganer om kontrakter på det danske marked og i udlandet. De internationale krav er fastsat som et kompromis mellem ønsker til kvalitet og pris for certificeringen.

Et dansk anerkendt arbejdsmiljøcertifikat og den medfølgende Krone-smiley giver den certificerede virksomhed markedsføringsmæssige fordele på markedet primært i Danmark. Niveaue for et dansk anerkendt arbejdsmiljøcertifikat svarer til det internationalt vedtagne niveau for arbejdsmiljøcertificering.

Hvis der er et politisk ønske om større grundighed og deraf følgende øget tidsforbrug ved arbejdsmiljøcertificering, vil der være mulighed for at stille supplerende krav i de danske bekendtgørelser om et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat.

Det er DANAK's holdning, at en drøftelse af det krævede tidsforbrug til en anerkendt arbejdsmiljøcertificering vil være gavnlig for forståelsen og anerkendelsen af certificeringssystemet. En forøgelse af tidsforbruget vil forbedre kvaliteten af certificeringen, men på samme tid pålægge virksomhederne større byrder, og måske få virksomheder til at fravælge et anerkendt arbejdsmiljøcertifikat. Så spørgsmålet er, om vi i dag har valgt det niveau, hvor certificering har den største virkning på arbejdsmiljøet generelt i virksomhederne?

**TABEL 1 Opsummering af eksisterende og fremtidige krav til certificeringsorganer vedr. arbejdsmiljøcertificering**

Skemaet nedenfor opsummerer i skemaform de krav, som stilles nationalt og internationalt til akkrediterede certificeringsorganer, og som er gennemgået ovenfor:

	Eksisterende krav						Mulige fremtidige krav, som er rettet specifikt mod certificeringsorganernes arbejdsmiljøcertificering
	Internationale krav			Danske krav			Krav fra den europæiske akkrediteringsorganisation
Kravtype	DS/EN ISO/IEC 17021:2011	IAF MD 5:2015	IAF MD 11:2013	Danske bekendtgørelser	DANAK's Akkrediteringsbestemmelser'er (specielt Akkrediteringsbestemmelse 14 om arbejdsmiljø)	Krav i DANAK's RL 18	EA-3/13 M:2016 "EA Document on the Application of ISO/IEC 17021 for the Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OH&SMS)"
Krav om kompetencekriterier (herunder branchekendskab)	+			+	++	+++	+++
Krav til branchekendskab specifikt defineret					++	+++	+++
Krav til viden om arbejdsmiljøforhold i de enkelte brancher specifikt defineret					++	+++	+++
Krav til løbende opdatering af viden (herunder arbejdsmiljøviden)	+				++		
Krav til certificeringsorganers kompetencer inden for rummeligt arbejdsmarked og sundhedsfremme				+		++	
Krav til procedurer mv., som sikrer, at certificerede virksomheders opfyldelse af legale krav	+				+		+++

Initiativ 6: DANAK's redegørelse for akkreditering af og tilsyn med certificeringsorganerne vedr. arbejdsmiljøcertificering, 7. april 2016

Krav til specifik kontrol af, at der på certificerede virksomheder ikke er væsentlige arbejdsmiljøproblemer (forhold, som ville udløse påbud)	+			++	+++		+++
Krav til certificeringsorganers anvendelse af audittid	+		+	+	++		+++
Krav til hyppighed af audit på produktionsenheder, hvis der anvendes multi-site	+			++			
Krav til certifikat	+			++			
Klager til certificeringsorganer over certificerede virksomheder	+			+			

- +: Generelle krav, hvor arbejdsmiljø ikke nævnes specifikt, men som rummer arbejdsmiljø
- ++: Specifikke krav, hvad angår arbejdsmiljø
- +++: Detaljerede specifikke krav, hvad angår arbejdsmiljø